

cerkve, in to so pregovorili ravno tisti možje, ki so poterdili vse cerkveno-ropne dela, ki so se godilo od leta 1517., da se je mogel mir storiti.

Odsihdob so pa nagovarjali škofje povsod podložno duhovščino, da naj se z vso gorečnostjo poprime podučevanja malih. Manjkalo pa je duhovnov in učenikov, in po avstrijskih deželah oskerboval je po več krajih po 5, 6 celó do 13 cerkva na prostoru šestih štirjaskih milj en duhoven, ker vojska je ljudi pokončala, protestante pa vlada iztirala. Za učnike so pa jemali rokodelce, ki so bili za silo izobraženi, pa izslužene vojake. Na višje podučevanje tedaj ni bilo misliti, metodike ni bilo pričakovati od takšnih ljudi, in palica je gospodarila po šolah. Dasiravno se je od takih in enakih kazni več pripovedovalo, kakor je bilo v resnici, so pa vendar vsi kaj boljšega želeli. Posebno je povzdigoval svoj glas zoper pedantizem v šoli Amos Komenski, od ktereга smo zgoraj govorili. Tožil je, da vse hočejo otrokom le v spomin vtisniti, če pa ne gre, pa s palico pomagajo. Njegovo svarjenje še ta čas ni nič spremenilo, boljših učenikov najeti ni bilo mogoče, po vojski je ljudstvo silno ubožalo, in v sredi svojih velikih fara so bili dostikrat duhovni brez plače.

Kjer pa nadloga do verha prikipi, je pa že tudi pomoč blizo. V tem času začele so se verske društva, šolski bratje in šolske sestre od prejšnjih v tem razločne, da so njeni udje tudi po samem otroke podučevali. Janez de la Sale, kanonik v Rheims na Francoskem, je vpeljal družbo šolskih bratov l. 1680. Pridružil si je mladenčev 16 — 17 let starih, kateri so po doveršenem 23. letu z obljubami se zavezali, za svoje ponižno življenje; začeli so se šolski bratje v Francii, Belgii, Italii in Ameriki. Franciskan Nikolaj Bare je pa osnoval družbo sester deteta Jezusa, ki so se bile po semeniščih izurile za učnice, in ko so potem popolnoma brez plače mladost podučevale.

(Dalje prth.)

Praktična slovensko-nemška gramatika.

(Dalje.)

Prvi predelek.

Goli stavki.

Osební zájmkí. Časovník v sedanjem času. Kako pravímo, kadar sami od sebe kaj pripovedujemo, ali govorímo?

kako pa, kadar z drugim govorimo? kako pa pravimo, kadar od moškega govorimo, ktereга ni tukaj? kako pa od ženske?

Kako pravimo, kadar nas je več, kadar k drugim govorimo, katerih je več ali kadar od tistih govorimo, katerih ni tukaj, če so bili moški? kako pa, če so bile ženske?

Jaz (jest), ti, on, ona, ono, mi ali me, vi ali ve, oni ali one so besede, ktere stavimo namesto imen; pravimo jim tedaj zaimena ali zaimki.

Posamezin človek se pa tudi imenuje oseba. Jaz sem oseba, bitje po Božji podobi vstvarjeno, — ti tudi, on ali ona ravno tako. Besedice jaz, ti i. t. d. so tedaj osebne zaimena.

Lahko pa jaz od sebe, od tebe, ali od koga drugega povem, da kaj dela. Vsaki človek kaj dela, dobro ali slabo; vsaki stan ima svoje opravila, vsaka žival tudi po svoje kaj dela, se po svoje glasi. Kar se pa dela ali zgodi, se zgodi v času, to je, se godi sedaj, ali se je že zgodilo, ali se bo še le zgodilo. Kar se sedaj godi, pravimo, da se godi v sedanjem času.

Če pravim: pisati, hvaliti, igrati, šivati, se še ne vé, kdo kaj piše, hvali i. t. d.

Ako pa rečem to sam od sebe, kako moram reči? Kako pa bomo rekli, kadar govorimo s kom drugim, kadar govorimo od koga drugega i. t. d. *)

Preden pa učenik podá se k pismenim vajam, treba je, da otrokom pové, kaj je korenina v besedi, kaj so končnice, kako spremenovaje končnice tudi pomen besede spremeni. To velja za nemške pa tudi za slovenske vaje.

Ko so tedaj otroci to po slovenski razumeli, naj se podá k nemščini, post.: Kaj se pravi po nemški: jaz, ti i. t. d. Kaj se pravi: pisati, hvaliti, stati? i. t. d.

To naj si otroci zapametujejo (iz glave naučé).

Kaj se pravi: jaz pišem po nemški, kaj se pravi: ich schreibe po slovenski? i. t. d.

Sledí potem v „Gramatiki“ cela versta nemških časovnikov pregibanih v sedanjem času. Osebne zaimena in končnice so bolj debelo natisnjene, na kar naj učitelj učence opomni.

*) Bolj naravno bi morda bilo, ko bi se nauk od imen pred razkladal, kakor od osebnih zaimen; ali v bistvu to nič ne spremeni. Nauk od osebnih zaimen in od časovnikov je zavoljo tega naj prvi, da se prej kak stavek more narediti. Ako zidar hišo stavi, je vse eno, ali temelj poprej stavi na sever ali na jug — samo to je važno, da temelj zna dobro postaviti. Tako tudi pri naši „Gramatiki“.

Opombe. a) Perva oseba, ktera govori i. t. d.

Koliko je to bolj logično, in resnično memo tega, kar smo navajeni slišati: perva oseba je jaz, ich

Besede jaz, ti, on so le v zaznamovanje osebe, niso pa osebe kakor takšne.

Pod c in d se pa pokaže v čem sta si nemški in slovenski jezik različna. Naši učenci posebno radi opuščajo zaimena, ako jih pa stavijo, mislijo da jim časovnika ni treba, na kar jih je pa treba opomniti.

Pod d) je pa govorjenje od dvojnega števila. To zares otroke nekoliko moti; če so tedaj otroci takšni, da tega ne morejo presoditi, naj učitelj za ta čas še to preskoči; naj jih med tem posebno pri slovenskem branju večkrat opomni in o priložnosti na to se poverne. —

(Dalje prih.)

Pomenki

o

slovenskem pisanji.

XI.

U. Vselej me uho zabolí, kadar slišim starša, mlajša hči, boljša riba, lepša hiša; ali ni bolje pisati, kakor govorimo: starši, mlajši hči, boljši riba itd.?

T. Po tem bi mógel ti pisati in govoriti tudi bolji, ne pa bolje.

U. Ali bolji, -a, -e se ne glasi tako zoperno, kakor boljši, ša, še, in zlasti prirečje se podá na — e: bolje, topleje, više, lepše itd.

T. Kje je pa doslednost? Kakor v unem ločiš spol, tako ga loči tudi v tem.

U. Torej zavoljo doslednosti sklanjajo nekteri prilog v drugi in tretji stopnji po spolu? O ljuba doslednost, kako si ti pusta!

T. Pa si dobra in učencem prav koristna, prav prijetna. Ako se učencu pové, da se prilog v drugi in tretji stopnji pregiba po vsih sklonih in spolih kakor v prvi, — kako lahko in koristno mu je to pravilo!

U. Kje se pa čuje ta oblika? Kar jest vem, se sploh le lepši rabi v ženskem spolu enoj. štev.